

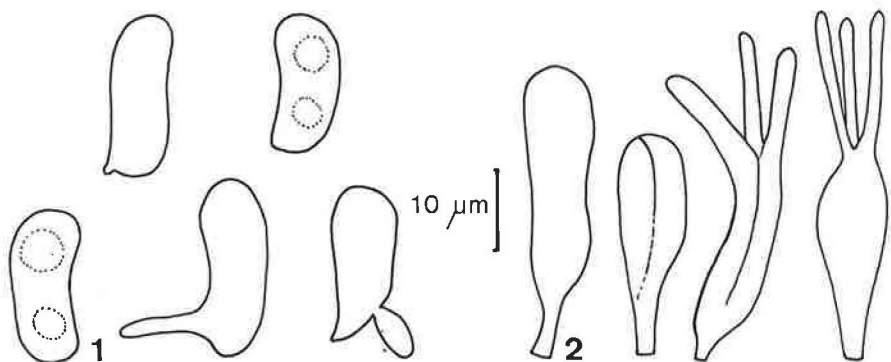
BIJZONDERE WAARNEMINGEN EN VONDSTEN

Eichleriella deglubens in het westen

Na het verschijnen van het tweede deel van het mooie Zwitserse boek 'Pilze der Schweiz' (Breitenbach & Kränzlin, 1986), ben ik wat meer op overtrekjes en dergelijke gaan letten.

Sinds 1986 vind ik bijna ieder jaar weer een of meer keren een korstvormige trilzwam, *Eichleriella deglubens* geheten, meestal op beuketakken in mijn omgeving: Duin en Kruidberg, Schapenduinen, Elswout, dus steeds aan de binnenduinrand. Vooral na storm, wanneer er veel takken uit de bomen zijn gewaaid, vind ik haar vaak.

Toen we op 24 november 1990 met een N.M.V.-excursie in Duin en Kruidberg waren, ontdekte ik dat deze soort bij de deelnemers niet bekend was. Daarom lijkt het me goed er de aandacht op te vestigen. Volgens Jülich (1984) komt de soort veelvuldig voor. Ik ben benieuwd of ze ook in andere streken van Nederland dan Zuid-Kennemerland gevonden wordt.

Eichleriella deglubens - 1. sporen; 2. basidiën.

De dikke korst is bij vochtig weer makkelijk te herkennen aan de violetpaars-bruinige kleur (Munsell 2,5 YR 6/4- 2,5/4, Methuen 9E5-7B3) en aan het korrelig-bultige, soms getande oppervlak. Jongere exemplaren zijn oudroze met witte rand. Als je op het vruchtlichaam krast wordt het donkerder. Bij droog weer is de soort moeilijker te vinden omdat de zwam dan tot een dunne korst opdroogt. De sporen zijn groot, allantoïd, 18-23 x 6-8 μm , soms met secundaire spore (zie fig.1). De basidiën hebben dwarsschotten (zie fig. 2).

A.G. Becker, Haarlem.

Exidia glandulosa

Oplettende Coolia-lezers hebben natuurlijk nu ontdekt dat de bovenstaande beschrijving van *Eichleriella deglubens* niet helemaal overeenkomt met wat er vorig jaar in Coolia stond (Geesink, 1990). Dat klopt: de daar beschreven zwam is zwart en heeft iets kleinere sporen. Het zwammetje op de kersetakken bleek bij nader inzien een ingedroogd exemplaar van *Exidia glandulosa*. Gelukkig is nu de echte *Eichleriella deglubens* ook van recente vondsten uit Nederland bekend.

Beheersinspanning snel beloond: Entoloma fuscotomentosum

Enkele enthousiaste mensen zijn eind 1989 gestart met het afplaggen van een sterk vergrast vochtig heideveldje in de Stipthoutse bossen (gemeente Helmond) met een oppervlakte van ongeveer 2000 m². Het doel hiervan was de resterende populatie van de Klokjesgentiaan (*Gentiana pneumonanthe*) van de ondergang te redden.

Het afplaggen vindt plaats in jaarlijkse gedeeltes van telkens twee vakken met een grootte van ongeveer 150 m². Na gedane arbeid werden de twee vakken maagdelijke grond op nieuwe vestigingen van de Klokjesgentiaan bekeken. Allereerst verschenen vrij snel kiemplantjes van Grove den (*Pinus sylvestris*), Ruwe berk (*Betula pendula*) en Pijpestrootje (*Molinia coerulea*). Al spoedig daarna trof men twee bloeiende planten van de Kleine zonnedauw (*Drosera intermedia*) aan. Inmiddels was ook een van de vakken begroeid geraakt met tientallen exemplaren van de Zandpadvezelkop (*Inocybe lacera*). Bij nader zoekwerk vond ik een aantal paddestoelen welke in eerste instantie deden denken aan Vezelkoppen. Toen ik echter de paddestoelen omdraaide, vertelden de roze plaatjes mij dat ik hier te doen had met Satijnzwammen. Met Noordeloos (1988) probeerde ik ze op naam te brengen. Dit streven werd echter niet beloond omdat in de sleutels geen enkele soort aan mijn vondst voldeed. Ten einde raad heb ik toen enkele exemplaren naar Machiel Noordeloos gezonden met het verzoek er eens naar te kijken. Kort daarop ontving ik bericht dat het volgens hem *Entoloma fuscotomentosum* F. Møller was. Dit is een soort uit het ondergeslacht *Trichopilus*, alleen bekend van één vondst van de Kroonpolders op Terschelling (Noordeloos, 1987). Het vinden van zo'n zeldzaamheid is voor ons een grote stimulans om verder te gaan met onze beheersactiviteiten.

De soort heeft vooral een noordelijke verspreiding en is bekend van Groenland, Spitsbergen, Scandinavië, Groot-Brittannië, maar ook uit de Eifel. Het biotoop is voornamelijk heideachtige vegetaties en graslanden.

In de sleutel in de Nederlandse flora (Noordeloos, 1988) kan deze soort van *E. jubatum* afgesplitst worden op grond van de volgende kenmerken: *E. jubatum*: hoed viltig, zelden iets schubbig, lamellen donkerbruin met gelijkkleurige of iets lichtere vlokkege snede; steel met bruine vezels op een bleke achtergrond; en *E. fuscotomentosum*: hoed duidelijk schubbig, lamellen wit of bleek grijs, later roze met witte, vlokkege snede en een zilverig vezelige steel.

Beschrijving van de vondst

Hoed 35-50 mm, convex met vrij lage umbo, grijsachtig met iets crème-kleurige inslag, soms iets gevlekt, glanzend, radiaal vezelig en veelal gespleten tot fijn schubbig. Plaatjes eerst grijsachtig, dan roze. Steel tot 30 x 4 mm, aan voet verdikt, vrij kort in verhouding tot de diameter van de hoed, grijsachtig, vezelig gestreept.

Sporen 9-10 x 7-8 μm , $Q=1,25-1,4$, heterodiametrisch. Basidiën 40-60 x 10-14 μm , 2- en 4-sporig, met gesp. Cheilocystiden talrijk, 30-50 x 10-30 μm , variabel van vorm, meestal lageniform tot tibiiform met duidelijke knop. Hoedhuid een overgang van een cutis (=bestaand uit horizontaal lopende hyfen) naar een trichoderm (=bestaand uit opgerichte rechte elementen, gesepteerd en of niet van gelijke hoogte) met bruin, intracellulair pigment. Gespen talrijk.

Vindplaats: in vochtige heide op humusarm zand in de Stipthoutse bossen, gemeente Helmond, 15 juni 1990 (kilometerhok 51-36-14).

Henk Lammers, Hoofdstraat 90, 5706 AM Mierlo-Hout

LITERATUUR

- Breitenbach, J. & F. Kränzlin, 1986. Pilze der Schweiz, Band 2. Nichtblätterpilze. Luzern.
 Geesink, J., 1990. Over twee zeldzaamheden in eigen tuinen. Coolia 33: 95-100.
 Jülich, W., 1984. Die Nichtblätterpilze, Gallertpilze und Bauchpilze. In H. Gams, Kleine Kryptogamenflora Band IIb/1.
 Noordeloos, M.E., 1987. Entoloma (Agaricales) in Europe. Beih. Nova Hedwigia 91.
 Noordeloos, M.E., 1988. Entolomataceae. In Bas, C., Th.W. Kuyper, M.E. Noordeloos & E.C. Vellinga, Flora agaricina neerlandica, vol. 1: 77-177. Rotterdam, Brookfield.

VERSLAG RUSSULADAG

De door de Floracommissie georganiseerde Russula-dag vond plaats op 30 september 1990 in Wijster en werd door 27 leden bezocht.

In het ochtendprogramma ging M. van Vuure in op een aantal macro- en microscopische kenmerken van *Russula*. Daarnaast gaf hij nuttige tips voor het beschrijven en bestuderen van *Russula*'s. Zijn tekeningen van hoedhuiden, cystiden en sporenornamentatie werkten zeer verhelderend. *Russula*'s en Melkzwammen wijken nogal af van de overige plaatjeszwammen en worden in de Flora agaricina neerlandica dan ook tot een aparte orde (Russulales) gerekend.

Daarna besprak A.F.M. Reijnders de verwantschap tussen de Russulales en andere groepen. Volgens hem is een directe verwantschap met de Aphyllophorales (*Bondarzewia*) weinig waarschijnlijk, o.a. vanwege verschillen in het ontstaan van de hymenophorale trama. Verwantschap met (sommige) Gasteromyceten is er zeker, maar de richting van de evolutie is daar erg controversieel. Op grond van structuren in de lameltrama kan een verwantschap tussen de Russulales en sommige Agaricales (*Amanita*, *Oudemansiella*) plausibel gemaakt worden.

De voorkeur voor bepaalde boomsoorten, waarmee *Russula*'s ectomycorrhiza vormen, en bepaalde biotopen werd door P.-J. Keizer besproken. Voor *Russula*'s